

RADIO – vaje

Fakulteta za družbene vede
doc. dr. Tina Lengar Verovnik
1. 12. 2011

Prenosnik

- skupen vsem radijsko posredovanim besedilom
- vse jezikovne prvine morajo biti prilagojene govorno-slušnemu prenosniku

Govorimo o Svobodi.

Vsi kovači niso Kovači.

-
- glede na ožja določila (diskurz, žanr ...) se oblikujejo skupine posebnih jezikovnih sredstev in stilnih postopkov
 - poleg specifik, ki so posledica značilnosti **prenosnika**, še specifikke glede na:
 - pisna besedila** (besedila pisnega prenosnika)
 - govorjena besedila** (vsakdanje sporočanje)

Specifike zaradi prenosnika

1. govorec ne vidi naslovnikov; naslovniki (poslušalci) ne vidijo govorca

- odsotnost vidnih parajezikovnih sredstev – mimike, gestike
- večja teža slušnih parajezikovnih prvin (splošni govorni vtis, smeh ...)
- zelo pomembna je stavčnofonetična realizacija

2. poslušalec ne vidi predmetnosti, ki jo vidi/o kateri govori govorec

npr. primerjava s poslušalcu znano predmetnostjo vzbudi ustreznejšo predstavo kot številčni podatki o (kvadratnih) metrih

3. poslušalec je pri sprejemanju sporočila praviloma omejen na čas oddajanja

→ načelo **redundantnosti** (večje predvidljivosti, avtomatiziranosti) v sporočanju

Specifike glede na pisne žanre

- poslušanje radia v primerjavi z branjem zahteva manj osredotočanja, zato:
 - nekompleksne stavčne zgradbe
 - ustrezna leksika
 - razločna, izrazita artikulacija
 - prednost konkretnega pred abstraktnim
- kolikor to seveda dopušča tema, žanr ipd.!

-
- naslovnik nima pregleda nad jezikovnim sporočilom kot celoto, zato:

- opozarjanje na to, kar je že bilo in kar sledi
- načelo linearnosti gradnje besedila
- postopno in mediju prilagojeno podajanje informacij

- npr. branje telefonskih števil razvezano in še v obliki stotic

01 47 51 320 nič ena, štiri sedem, pet ena, tri dve nič
nič ena, sedeminštirideset, enainpetdeset, tristo dvajset

Specifike glede na vsakodnevno (po)govornost

- ne gre za prenos zasebnih govornih praks v javni položaj → te so zgolj izhodišče za oblikovanje medijsko učinkovitega govora, ki je v svojem bistvu nastop, performans
- na površju podobnosti, globalno razlike

npr.

- pozdrav *Dober večer!*, čeprav nihče ne odzdravi
- *Andrej, povejte* (začetek telefonskega pogovora brez poizvedbe po identiteti, namenu kličočega)

Pisanje za radio

- pogosto označeno kot »pisanje za uho«, »pisanje z ustnicami«
- radijska beseda mora biti že zapisana kot govorjena – ne najprej zapisana in potem prebrana
- pomembna sta ustrezen izbor jezikovnih sredstev in stilnih postopkov + gladka govorna realizacija

Priprava pisnega besedila za branje

- krajšave izpišemo, preverimo izgovor
 - *dr.* – doktor, doktorja, doktorici ...?
 - *Sazú* !
 - $5\text{ }^{\circ}\text{C} \rightarrow 5$ stopinj Celzija
 - $273\text{ K} \rightarrow 273$ kelvinov

-
- številčne izraze izpišemo
 - *v 1 primeru je poskus uspel* → v enem
 - *v 1. primeru je poskus uspel* → v prvem
 - *pred 100 leti* → sto/stotimi
 - težje/dvoumne besede opremimo z naglasnimi znamenji
 - *Mešane skupine bodo razvijale novo tehnologijo. Tako razvito tehnologijo bodo ...*
→ *táko ali takó?*
 - *peti evangelij* → *pêti ali péti?*

- tuja lastna imena

- *Abdullah Öcalan* → [ábduhah edžalán]

viri: **SP 2001** (slovarski del); **Govorni pomočnik** (spletna stran Izobraževalnega središča RTV Slovenija); **Društvo napovedovalcev Slovenije** (spletna stran)

- označimo si lahko poudarjene besede, mesta smiselnih premorov ...

Praktična načela pisanja za radio

- težimo h kratkim in jasnim povedim (vendar ne telegrafski slog!)
- izogibanje enako- ali blizuzvočnicam
npr.
 - *s pašo in gazenjem izginja s pašnikov vrsta rastlinskih vrst*
 - *povečati sredstva stanovanjskega sklada v skladu z rastjo cen*

Številski izrazi – odvisno od teme, žanra:

- zaokrožanje

npr.

- 5,8 → (skoraj) 6 – NE pri podražitvah cen goriva, hrane ipd.
- 913.000 → (dobrih, nekaj nad) 900.000
- uporaba nazornejših izrazov
 - (skoraj) polovica, (slaba) tretjina, (več kot) petina ...

-
- sedanjik povečuje ažurnost

npr.

- *Dogovor je potrdil dobro sodelovanje. → potrjuje*

Časovni prislovi

- za tekoči dan natančnejše opredelitve
 - davi, drevi, sinoči, nocoj , dopoldne ...
- namesto datumov, letnic → ustrezne časovne zveze:
 - predvčerajšnjim, to soboto, prihodnje leto ...

Vire (smiselno) navajamo na začetku

- pri navajanju smo natančni

npr. le izjemoma v smislu **poznavalci, analitiki, zanesljivi viri**

Citate nadomestimo z izjavami; če ne gre, jih:

- pretvorimo v poročani govor
- preberemo dobesedno (redko)

Nazive in funkcije uporabljamo glede na sobesedilo

- najprej navedemo naziv, funkcijo, nato ime in priimek
- ob ponovni omembi (smiselno) krajšamo ali uporabimo sopomenko

npr.

- *predsednik državnega zbora Pavle Gantar – predsednik parlamenta/Gantar*

-
- namesto polnih nazivov (kontekstualno) lahko uporabljamo poljudne izraze

npr.

- *Naša današnja gostja bo Simona Sanda, univ. dipl. psih., govorili pa bomo o težavah šolarjev pri učenju → psihologinja Simona Sanda*

Vaje
